

NEPARÁCZKI ANNA VIKTÓRIA

Személyes biztonsághoz való jog mint alapjog (?) A terrorizmussal szembeni büntetőjogi fellépés a szabadság és a személyi biztonsághoz való jog tükrében¹

Bevezetés

A terrorizmussal szembeni fellépés a jogalkotás és jogalkalmazás nemzetközi, szupranacionális és nemzeti szintjén egyaránt megjelenik.² E tanulmányban a terrorizmus elleni nemzeti szinten történő fellépés egy aspektusát vizsgálom meg.

A terrorista cselekmények közönséges, de kiemelkedő súlyú bűncselekményként jelennek meg az adott állam büntetőjogában. A terrorizmusból fakadó súlyos veszélyeztetettségre alapozva számos új, szigorító rendelkezést tartalmazó jogszabály született meg és születik meg napjainkban, amelyek a terrorcselekmények megelőzését, a már elkövetett terrorcselekmény elkövetőjének minél szigorúbb megbüntetését, illetve az elkövetéssel gyanúsított személyek minél gyorsabb és hatékonyabb felelősségre vonását szolgálják. Ezek az intézkedések pedig az alkotmányos alapjogok, mindenekelőtt a személyi szabadsághoz való alkotmányos alapjog egyre erőteljesebb korlátozásával, annak háttérbe szorulásával járnak. Mindez pedig a személyek biztonságának, és a közbiztonság minél magasabb szintű, minél teljesebb garantálása érdekében történik. De mi is valójában a biztonság? Mi ennek az értéknek, társadalmi szükségletnek a tartalma? Jogilag védett érték-e egyáltalán? S ha az, milyen szinten: alkotmányos érték, vagy maga is alapjog? Ha alapjog, mi a tartalma? Mi a viszonya az egyéb alkotmányos alapjogokhoz? Jelen tanulmányban ezekre a kérdésekre keresem a választ annak tisztázása érdekében, hogy a terrorizmussal szembeni egyre bővülő büntetőjogi fellépést – amelyet a személyi szabadsághoz való jog egyre erőteljesebb korlátozása jellemez – legitimálja-e az egyes személyek, egyes egyének biztonsághoz fűződő megnövekedett igénye.

A személyi biztonsághoz való jog mint alapjog (?)

A személyi biztonsághoz való jog az Alkotmányban és az Alaptörvényben

A jelenleg hatályos magyar Alkotmány³ 55. § (1) bekezdése alapján „A Magyar Köztársaságban mindenkinnek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra, [...]” A 2012. január 1-jén hatályba lépő Alaptörvény⁴ IV. cikk (1) bekezdése hasonlóképpen kimondja, hogy „Mindenkinnek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz”. Azaz az Alaptörvény IV. cikke a jelenleg még hatályos Al-

¹ Jelen tanulmány „Az új Alaptörvényünk és a jogélet reformja” című, 2011. november 26-án, Szegeden rendezett konferencián az „Alaptörvényünk és a büntügyi tudományok szekció”-ban elhangzott előadás szerkesztett változata.

² ÁDÁM Antal: *A biztonság mint jogi érték*. In: Balogh Ágnes – Hornyák Szabolcs (szerk.): *Tanulmánykötet Erdős Emil professzor 80. születésnapja tiszteletére*. PTE ÁJK, Pécs, 2005. 26.

³ 1949. évi XX. törvény, a továbbiakban: Alkotmány.

⁴ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.), a továbbiakban: Alaptörvény.

kotmány 55. §-ának utóda.⁵ Látható, hogy szövegezésében a szabadságot és személyi biztonságot deklaráló két alkotmányi rendelkezés⁶ lényegében nem tér el egymástól. Ezért a személyi biztonság pontos tartalmát, alapjogi jellegét keresve abból a feltevésből kell kiindulnunk, hogy a 2012. január 1-jén hatályba lépő Alaptörvény megalkotói a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz való jogot az Alkotmány rendelkezését átvéve, azt csupán nyelvtanilag pontosítva⁷ kívánták továbbra is fenntartani. Ugyanakkor a személyi biztonsághoz való jog tartalmát illetően sem az Alkotmány, sem az Alaptörvény nem nyújt további támogatást.

A személyi biztonsághoz való jog lehetséges értelmezési irányairól

A személyi biztonsághoz való jog tartalmát keresve rögtön azzal szembesülhetünk, hogy az Alkotmánybíróság mind ez idáig nem alkalmazta a személyi biztonsághoz való jogot, ez a jog semmilyen módon nem jelenik meg az ítélkezési gyakorlatban.⁸ Azaz az Alkotmánybíróság hiteles és saját korábbi precedensértékű döntéseire tekintettel kötelező érvényű⁹ értelmezésre eddig nem került sor, a tartalom kibontásakor tehát a vonatkozó alkotmányjogi szakirodalomra kell támaszkodnunk. A szakirodalom után kutatva azt tapasztalhatjuk, hogy több mű is van,¹⁰ amely egyszerűen átsiklik azon a tényen, hogy a személyi szabadság mellett az Alkotmány a személyi biztonságot is deklarálja, emiatt pedig csak a személyi szabadság elemzésére térnek ki. Más alapjogi vagy emberi jogi tárgyú művekben pedig a személyi szabadsághoz való jog részletekbe menő tárgyalása mellett gyakran igen röviden és lényegre törően (csupán egy-két mondatban, vagy jobb esetben egy-két hosszabb bekezdésben, és a legtöbbször indokolás nélkül) fogalmazzák meg álláspontjukat a szabadsághoz és személyi biztonsághoz való jog kapcsolatát, valamint az utóbbi tartalmát illetően.

A szakirodalmi álláspontokat Tóth Gábor Attila által használt értelmezési irányokat¹¹ alapul véve, de azokat kissé átstrukturálva a következőképpen foglalhatjuk össze:

I. Az első felfogás képviselői szerint¹² a személyi szabadság és a személyi biztonság fogalma egymás szinonimái, együtt kezelendők, az utóbbinak tehát nincs független, elkülönült jelentése. Ez a következtetés a magyar közjogi tradícióból, valamint abból a tényből vonható le, hogy a személyi szabadságot és biztonságot deklaráló nemzetközi dokumentumok,¹³ valamint a magyar Alkotmány (Alaptörvény) is a nevesítést követően kizárólag a személyi szabadság jogával foglalkoznak, a személyi biztonság jogáról pedig hallgatásba burkolózik.

⁵ Hasonlóképpen lásd: JAKAB András: *Az új Alaptörvény keletkezése és gyakorlati következményei*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2011. 205.

⁶ A tanulmánynak nem képezik tárgyát az Alkotmány 55. §-ának és az Alaptörvény IV. cikkének további rendelkezései, azaz a személyi szabadság korlátozásának feltételei, garanciája és a megsértése esetén alkalmazandó jogkövetkezménye.

⁷ Az Alkotmányban megjelenő „-ra/re”, valamint az Alaptörvény szerinti „-hoz/hez/höz” határozóragok tartalmilag nem térnek el egymástól. Ugyanakkor véleményem szerint nyelvtanilag helyesebb az Alaptörvény „joga van valamihöz” fordulata, hiszen az a személy lesz jogosult valamire, akinek joga van valamibe. Vö. JUHÁSZ József – SZÓKE István – O. NAGY Gábor – KOVALOVSKY Miklós (szerk.): *Magyar Értelmező Kéziszatár*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1972. 563., 627. és 1134.

⁸ TÓTH Gábor Attila: A személyi szabadsághoz való jog az Alkotmányban. *Fundamentum* 2 (2005) 7.

⁹ ÁDÁM Antal: Az alkotmányi értékek értelmezéséről. *JURA* 2 (2010) 123.

¹⁰ Többek között az alábbiak: PETRIK Ferenc (szerk.): *Alkotmány a gyakorlatban. Kommentár a gyakorlat számára*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2009.; HOLLÓ Andás – BALOGH Zsolt (szerk.): *Az értelmezett Alkotmány*. Magyar Hivatalos Közlönykiadó, Budapest, 1999.; HALMAI Gábor – TÓTH Gábor Attila (szerk.): *Emberi Jogok*. Osiris, Budapest, 2008.

¹¹ TÓTH, 2005. 7.; TÓTH Gábor Attila: 55. § [A személyi szabadsághoz való jog]. In: Jakab András (szerk.): Az Alkotmány kommentárja II. Századvég, Budapest, 2009. 1952-1953., valamint Pap Gábor is a szabadság és személyi biztonság egymáshoz való viszonyát elemezve a fentebb vázolt három fő értelmezési lehetőségre jut. PAP Gábor: *A személyes szabadságjogok szabályozása az új Alkotmányban*. In: Ádám Antal (szerk.): Alapjogok és alkotmányozás. Az emberi jogok szabályozása az új Alkotmányban. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest, 1996. 93.

¹² TÓTH, 2005. 7.; TÓTH, 2009. 1952.

¹³ Emberi Jogok Európai Egyezményének 5. cikke, valamint Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 9. cikke is deklarálja a szabadság mellett a személyi biztonsághoz való jogot. A továbbiakban: nemzetközi dokumentumok.

II. A második lehetőség, hogy jelentőséget tulajdonítunk annak, hogy mind a nemzetközi dokumentumok, mind az Alkotmány (Alaptörvény) kifejezetten nevesíti mindkét kategóriát, azaz elismerjük, hogy a személyi szabadsághoz való jog mellett a személyi biztonsághoz való jog is külön deklarációra kerül; azonban egységes elvként, képiesen szólva egy halmazban képzeljük el ezeket. Ebben a felfogásban a személyi biztonsághoz való jog a személyi szabadsághoz való jog része, annak részhalmaza. Ezt az álláspontot képviselő szerzők véleménye azonban azon a ponton már eltér, hogy a személyi biztonsághoz való jog a személyi szabadság részeként annak „csupán” egyik garanciális eleme,¹⁴ avagy olyan lényeges tartalma, amelytől az állam semmilyen körülmények között nem foszthatja meg az egyént.¹⁵ Azonban a személyi biztonsághoz való jognak egyik esetben sincs – mint ahogyan az első értelmezési irány szerint sincs – önálló, független léte, és így nincs önálló, a személyi szabadságtól elkülöníthető értelmezésére lehetőség. Azaz a második értelmezési irány elfogadása esetén a személyi szabadság tartalmáról kialakult felfogás fogja meghatározni azt is, hogy mit érthetünk személyi biztonsághoz való jog alatt.

A személyi szabadsághoz való joggal kapcsolatban az Alkotmánybíróság több határozatában is állást foglalt, valamint a szakirodalma is igen kiterjedt. Tágabb értelemben a személy cselekvési szabadságát jelenti,¹⁶ azaz az egyén olyan autonómiáját, amely feltételezi a teljes akarati és cselekvési szabadságot,¹⁷ a jog által megszabott korlátok között.¹⁸ Ilyen értelemben a személyes szabadság jogának és az Alkotmány 54. §-ából levezetett általános cselekvési szabadság alapjogának több közös vonása is van, azonban mégsem azonosak. A személyes szabadsághoz való jog nem általános szabadságjog,¹⁹ annál szűkebb a tartalma: a személy magánszféráját védi a jogtalan beavatkozással, támadással szemben, meghozzá elsősorban az állami beavatkozásokkal szemben.²⁰ Több szerző tovább szűkíti a személyi szabadsághoz való jog tartalmát, és azon kizárólag a fizikai, testi szabadságot, a fogva tartástól mentességet értik.²¹ Véleményüket döntően a (strasbourgi és a magyar alkotmánybírósági) esetjogra alapozzák. Ugyanakkor eltekintenek attól, hogy a test fizikai korlátozása csupán a személyi szabadság korlátozásának legtipikusabb esete. Kétségtelen, hogy egy ember bezárása, fizikai elszigetelése a személyi szabadságától megfosztja, képtelenné teszi, hogy testi és szellemi képességeinek megfelelően, szabadon cselekedjék. A személyi szabadságnak a leggyakoribb megsértése és a legtipikusabban igénybe vett korlátozása az egyén fogvatartása; így az esetjog valóban szinte kizárólag csak ezzel foglalkozik.²² Ezen kívül a személyi szabadságot a személyek fizikai korlátozástól való mentességre leszűkítő szerzők maguk is hivatkoznak olyan esetekre is, amelyekben a strasbourgi bíróság, illetve az ENSZ Emberi Jogi Bizottsága nem szűkíti le ennyire a személyi szabadság értelmezését. A hazai szakirodalomban is található ilyen „középutas meghatározást” követő értelmezés: eszerint a személyes szabadsághoz való jog tehát nemcsak a test fizikai korlátozásától való mentességet jelenti, hanem át fogja azt is, ha „valaki hozzájárulása nélkül kénytelen valamit eltűrni, illetve akarata ellenére valamit

¹⁴ MAVI Viktor: A szabadság és a személyi biztonság védelme az Emberi Jogok Európai Egyezményében. *Acta Humana* 10 (1993) 4.; L.J. MURDOCH: *Az Emberi Jogok Európai Egyezményének 5. cikke: szabadsághoz és személyi biztonsághoz való jog*. In: Szabó Győző – Nagy Gábor (szerk.): *Tanulmányok az Emberi Jogok Európai Egyezménye legfontosabb rendelkezéseire kapcsolódó strasbourgi estjogról*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 1999. 40.; CHRONOWSKI Nóra: A szabadsághoz és a személyi biztonsághoz való alapvető jog. *JURA* 2 (2002) 24. Továbbá L.J. Murdoch álláspontját veszi át: SÁRI János: 55. §. In: Csizmas Ildikó (szerk.): *Az Alkotmány magyarázata*. KJK KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest, 2002. 544.; KARSAI Krisztina: *Az 55. §-hoz*. In: Trócsányi László (főszerk.): *A mi Alkotmányunk. Vélemények és elemzések Magyarország Alkotmányáról*. Complex, Budapest, 2006. 369.; SÁRI János – SOMODY Bernadette: *Alapjogok. Alkotmánytan II*. Osiris, Budapest, 2008. 109.

¹⁵ TÓTH, 2005. 7., TÓTH, 2009. 1953.

¹⁶ PETRIK, 2009. 437.

¹⁷ 65/2003. (XII. 18.) AB határozat.

¹⁸ PAP, 1996. 92.

¹⁹ TÓTH, 2005. 6., TÓTH, 2009. 1951. a 74/1995. (XII. 15.) AB határozatra, ABH 1995, 369, 372., 36/2000 (X. 27.) AB határozatra, ABH 2000, 241, 271-272. hivatkozik.

²⁰ PETRIK, 2009. 438.

²¹ Lásd: MAVI, 1993. 7., MAVI Viktor: A személyi szabadságot és a személyi integritást védő jogok, illetve biztositékok alkotmányos szabályozásáról. *Acta Humana* 18-19 (1995) 62.; CHRONOWSKI, 2002. 25.; TÓTH, 2005. 6., TÓTH, 2009. 1951.

²² PAP, 1996. 92.

megtenni vagy nem tenni, holott fizikai cselekvőképessége teljes.”²³ Azaz ennek megfelelően megállapíthatjuk, hogy a személyi szabadsághoz való alapjog deklarálja az egyes személy alkotmányos alapjogát mind az önkényes fizikai, testi beavatkozással szembeni, mind az önkényes szellemi, akarati befolyásolással szemben is, az Alkotmány és az Alaptörvény további rendelkezései pedig ezen alapjog korlátozásának legtipikusabb és legsúlyosabb megsértése elleni garanciákat, azok jogkövetkezményét nevesíti.

III. A harmadik lehetséges értelmezési irány szerint²⁴ a személyi szabadság és a személyi biztonság elválasztandó egymástól, két különálló jogként kezelendő. Az önállóan nevesített személyi biztonsághoz való jog e felfogás alapján a személyi szabadságtól független és azzal egyenértékű személyes szabadságjog, alkotmányos alapjog. A két alapjogot az Alkotmányba iktató 1989. évi XXXI. törvény indokolása is kifejezi, hogy két elkülöníthető, de egymástól függő alapjogról van szó: „A szabadság és a személyi biztonság az élethez való joghoz kapcsolódó jogosultságok. Emberhez méltó élet csak szabadon és biztonságban képzelhető el.” A személyes biztonsághoz való jog ezen értelmezési irány szerint tehát önálló tartalommal bír. Személyi biztonság alatt pedig legáltalánosabban a félelemtől és zaklatástól mentes életet érthetjük.²⁵ Ezen jog elismerése arra kötelezi az államot, hogy úgy irányítsa a társadalom életét, az állami szerveket és hivatalokat, hogy az egyén biztonságban érezze magát.²⁶ A személyi biztonsághoz való jog az egyén számára önálló jogalapot jelent a hatékony állami védelemre élet elleni fenyegetés, illetve fizikai támadás esetén²⁷ is. Azonban ezen értelmezés sem tagadja, hogy a két önálló alapjog érvényesülése szoros kapcsolatban áll egymással, függnek egymástól, lényeges tartalmuk közös.

A biztonság fogalmáról

A nemzetközi dokumentumokban és az Alkotmányban, Alaptörvényben is együtt szereplő alapjogok közül a szabadság olyan kategória, amelyet az emberi gondolkodás régtől fogva próbál megragadni, és amelynek tartalma időről-időre, történelmi korszakokként változik.²⁸ De mit takar a biztonság fogalma? A következőkben erre a kérdésre igyekszem megadni a választ.

A biztonság legáltalánosabban a veszély, fenyegetettség hiánya, illetve az azokkal szembeni hatékony védettséget, oltalmat jelenti.²⁹ Azonban a biztonság fogalma, a biztonságot veszélyeztető tényezők azonosítása a biztonság adott korban uralkodó felfogásán alapszik,³⁰ és ennek megfelelően jelentése korszakokként átalakul.³¹

A nemzetállamok, majd pedig a hidegháború idején, a szemben álló blokkok korában a biztonság hagyományos, ún. realista felfogása érvényesült. A legfőbb biztonsági kockázatot, veszélyt a katonai konfliktus kirobbanása jelentette, amelyben a biztonság elsődleges alanya, az állam, illetve annak területi integritása került veszélybe. Az ember ebben a biztonságkonceptcióban csak közvetett, másodlagos alanyként élvezett védelmet: az állam saját területi integritásán belül védte az egyének fizikai biztonságát is. Ez a biztonságfelfogás tehát alapvetően defenzív jellegű: a hangsúly a védelmen van, egy esetleges konkrét támadás megtörténtekor.

A globalizmus korában, az állam szerepének átértékelődésével párhuzamosan a biztonságfogalom is komplex, kibővült értelmet kap. A háborús fenyegetettség mellett új biztonságot veszélyeztető té-

²³ Uo. 92.

²⁴ Uo. 93.

²⁵ Uo. 99.

²⁶ Uo. 100.

²⁷ ENSZ Emberi Jogi Bizottságát idézi TÓTH, 2005. 7.

²⁸ PAP, 1996. 91-92., ÁDÁM Antal: *Az élethez, a személyi szabadsághoz és biztonsághoz való jog*. In: Katonáné Soltész Márta (szerk.): *Emberi jogok hazánkban*. Franklin Nyomda, Budapest, 1988. 122.

²⁹ ÁDÁM, 2005. 13., ÁDÁM Antal: A biztonság az értékek között. *JURA* 1 (2005) 33.

³⁰ GAZDAG Ferenc – TÁLAS Péter: A biztonságot veszélyeztető tényezőkről I. *Nemzet és biztonság* április (2008) 3.

³¹ HADNAGY Imre József: A biztonság korszerű értelmezése – avagy a biztonság ma már sokkal bonyolultabb, mint korábban bármikor. Forrás: <http://vedelem.hu/letoltes/tanulmany/tan135.pdf> (2011. 09. 28.), KISS J. László: A terrorizmus, avagy a biztonság és a háború metamorfózisa. *Acta Humana* 46-47 (2002) 65-79., TÓTH Judit: A szabadság és a biztonság változó összképe Európában. *Fundamentum* 3 (2007) 77-88.

nyezők jelentek meg.³² Egy új, komplex biztonságkonceptióra lesz szükség: napjainkban ezt humán biztonság koncepciójában³³ találhatjuk meg. Az új biztonságfogalom a hagyományos biztonságfelfogás fontosságát elismeri, arra is épít, de más megközelítést alkalmaz. A humán biztonság koncepciója alapvetően ember-központú, azaz a biztonság elsődleges alanyának – a korábbi állammal szemben – magát az egyént, az egyes személyt tekinti. A biztonság katonai dimenziója megmarad akként, hogy elismeri, az egyén fizikai biztonsága szükséges alap ahhoz, hogy az immáron kibővült biztonságfogalom többi dimenziója is védelemben részesülhessen. Azaz a hagyományos defenzív megközelítést is megtartja, de a hangsúly a prevencióra helyeződik át. Az előre nem láthatóan felmerülő veszélyekkel szemben a megelőzés lesz a meghatározó, olyan körülményeket kell teremteni, amelyek között az emberek békében, biztonságban, félelem nélkül, egészségesen élhetnek és biztosítottak számukra azok az alapvető intézmények, amelyek útján az emberhez méltó életüket kibontakoztathatják.³⁴ A humán biztonság koncepciójában az egyén számára tehát az államnak biztosítania kell azokat a lehetőségeket és feltételeket, hogy az egyes ember saját szükségleteit önállóan képes legyen biztonságban kielégíteni és megélhetési feltételeit megteremteni.³⁵

A személyi biztonsághoz való jog értelmezése

Az értelmezés módszere

Az Alkotmány és az Alaptörvény, mint normaszövegek értelmezésének kulcsa, hogy az alkotmányértelmezést mindig az alkotmányszövegre visszavezetve, mégis a változó körülményekhez igazodóan kell elvégezni,³⁶ hiszen az értelmezés a norma valóságos tartalmának kifejtésére hivatott, de a valóságos alkotmányi tartalomnak mindig időbeli, a változó életkörülményekhez igazodó életfolyamata van.³⁷ Ugyanakkor, ha az előbbieik között látszólag ellentmondás áll fenn, az objektív téloszt kell a konkrét szöveghelyek alapján keresni. Azonban ha ennek eredménye rendszertani érvekkel is alátámasztható, inkább ezeket ajánlatos használni, mivel ezekkel kapcsolatban kevesebb a legitimitációs aggodalom.³⁸

Személyi biztonsághoz való jog tartalma

A szabadsághoz és a személyi biztonsághoz való jog egymáshoz való viszonyának és a biztonság fogalmának tisztázása után rátérek arra a kérdésre, hogy mit is érthetünk valójában a személyi biztonsághoz való jog tartalma alatt.

Személyi biztonsághoz való jog tartalma a nyelvtani értelmezés alapján

Bemutattam, hogy annak ellenére, hogy a két alkotmányi rendelkezés szövegezésében nem tér el egymástól, mégis többféle értelmezésre nyílik lehetőség a normaszöveggel kapcsolatban. Véleményem szerint nem szabad átsiklani a fölött a tény fölött, hogy az Alkotmány *expressis verbis* nevesíti a személyi biztonsághoz való jogot is, ezért mindenképpen ki kell térni az elemzésére.

Az első értelmezési irány – amely szerint a szabadság és a személyi biztonság szinonima lenne – a nyelvtani értelmezéssel egyértelműen kizárható. A két fogalom: szabadság és biztonság sem a szavak hétköznapi, sem jogi értelmében nem szinonim, jelentésük eltér. Emiatt szintén nem lehet(ne) eltekinteni a személyi biztonság fogalmának, tartalmának keresésétől.

A második értelmezési irány már jelentőséget tulajdonít annak, hogy a személyi biztonsághoz való jogot is kifejezetten deklarálja az Alkotmány, illetve az Alaptörvény. Ebben a felfogásban a személyi biztonsághoz való jog a szabadsághoz való jog része, azaz a személyi biztonság értelmezése sosem

³² A biztonság fogalmának területi bővüléséről lásd: JUHÁSZ Erika: *A nemzetközi biztonság fogalmának átértékelődése*. In: Bernek Ágnes (szerk.): *A globális világ politikai földrajza*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2002. 248-263., GAZDAG Ferenc – TÁLÁS Péter: *A biztonság fogalmának határaitól*. *Nemzet és biztonság* január (2008) 3-9.

³³ A humán biztonságról átfogóan lásd. SZÁRAZ Enikő: *A nemzetközi biztonság felfogása a 21. században – a humán biztonság dimenziói*. *Acta Humana* 2 (2004) 7-23.

³⁴ SZÁRAZ, 2004. 12.

³⁵ Uo. 15.

³⁶ JAKAB András: *Az alkotmányértelmezés módszerei*. *Századvég* 1 (2008) 31. Forrás: <http://www.szazadveg.hu/files/kiadoarchivum/47jakab.pdf> (2011. 10. 20.)

³⁷ ÁDÁM Antal: *Az alkotmányi értékek értelmezéséről*. *JURA* 2 (2010) 125.

³⁸ JAKAB, 2008. 31.

lesz elválasztható a mindenkori szabadságkonceptiótól, önálló értelmezésére pedig egyáltalán nincs lehetőség. Ugyanakkor, ha a személyi szabadság és biztonság elkülöníthetetlenlensége mellett tesszük le a voksunkat, számolni kell azzal, hogy mindaz, amit a személyi szabadságról megállapítunk, a személyi biztonságra is vonatkozni fog.³⁹ Így a személyi szabadság korlátai, érvényesülésének alkotmányos garanciái, és a megsértése esetén alkalmazandó jogkövetkezmények is. Azonban ez két okból sem tűnik valószínűnek: egyrészt, ekkor az alkotmányozó nem csak kifejezetten a szabadságot nevesítette volna az 55. § további bekezdéseiben, hanem ismételten a szabadságról és személyi biztonságról szolt volna. Másrészt, ahogy ez a szakirodalmi véleményekből is egyöntetűen kiolvasható,⁴⁰ a személyi biztonság fogalma nem terjedhet addig, hogy magában foglalja előnyök követelését az államtól, vagy a személyes védelemre vonatkozó rendelkezést. Az új Alaptörvény IV. cikkének szövegezése pedig még jobban kifejezi, hogy a (2)-(4) bekezdés rendelkezései kizárólag a szabadsághoz való joggal összefüggésben értelmezendők.

A harmadik értelmezési irány már két külön-külön is önálló, elkülöníthető tartalommal bíró alapjog mellett érvel. Ez tűnik véleményem szerint a nyelvtani értelmezéssel is összhangban állónak: mindkét alapjog kifejezetten deklarálásra kerül, kapcsolatukat az „és” mellérendelő kötőszóval jelzi az alkotmányozó. Az Alaptörvény azon a szerkesztési megoldásával, hogy a IV. cikk (1) bekezdésében már csak az alapjogok deklarációja szerepel, még jobban egyértelművé teszi azt, hogy a további bekezdések már csak az egyik alapjogra vonatkoznak. Tehát az önállóan nevesített személyi biztonsághoz való jog tartalmára vonatkozóan nem találunk további támpontot a normaszövegben.

Személyi biztonsághoz való jog tartalma a változások figyelembe vétele mellett

Az Alkotmány változó körülményekhez igazodó értelmezésének módszere annak elismerését jelenti, hogy az alapjogok fajtái és biztosítékai sosem képeznek lezárt kategóriát, az alkotmányba foglalt értékek az adott korszak politikai, társadalmi, kulturális, gazdasági stb. viszonyai függvényében változnak, tartalmuk a korszakhoz igazodóan átalakul(hat). Így véleményem szerint a személyi biztonság tartalmának keresésekor a megváltozott biztonságkonceptióra mindenképpen figyelemmel kell lenni. Ráadásul napjaink biztonságfelfogása – a humán biztonság koncepciója – az egyes egyén biztonságát állítja a középpontba, azaz kifejezetten a személyi biztonság fontosságát, elsődlegességét hirdeti. A személyi biztonsághoz való jog tartalma napjainkban a biztonságpolitikai szakértők által kidolgozott humán biztonság fogalmával azonosítható. Így a személyi biztonsághoz való jog jelenti az emberek – azaz mindenki – alapvető jogát arra, hogy az állam biztosítsa azokat a körülményeket, amelyek között békében (társadalmi rendben) és félelem nélkül (az egyre komplexebb veszélyektől mentesen) élhetnek, és biztosítottak számukra azok az alapvető intézmények, amelyek útján emberhez méltó, teljes életet élhetnek.

Ez a fogalom pedig összhangban van a nyelvtani értelmezési módszert követve elfogadott harmadik értelmezési irány képviselőinek nézetével⁴¹ is, akik szerint személyi biztonsághoz való jog olyan életviszonyok védelmét jelenti, amelyek között félelemtől és zaklatástól mentes életet élhetünk, a társadalom életének olyan irányítására kötelezve az államot, hogy az egyén biztonságban érezze magát.

A személyi biztonsághoz való jog értelmezésének eredménye

Megállapítható tehát, hogy a nyelvtani és a változó életviszonyok függvényében történő értelmezési módszer eredménye összhangban van, támogatja egymást. Azaz a személyi biztonsághoz való jog, mint önálló alapjog véleményem szerint a fenti tartalommal elfogadható és alátámasztható értelmezést, felfogást jelöl.

Összegzés

A személyes biztonsághoz való alapjog elismerésének jelentősége a terrorizmussal szembeni büntetőjogi fellépéssel összefüggésben

³⁹ PAP, 1996. 99.

⁴⁰ SÁRI, 2002. 544., KONDOROSI Ferenc: A biztonsághoz való jog a jogbiztonság és a közbiztonság tükrében. *Acta Humana* 2 (2004) 25., KARSAI, 2006. 369., SÁRI – SOMODY, 2008. 109.

⁴¹ PAP, 1996. 100.

Végül arra szeretnék kitérni, hogy a személyi biztonsághoz való jog mint önálló alapjog elismerése milyen konklúzióval jár az egyre inkább erőteljesebben megjelenő terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatban. A terrorcselekmény közbiztonság elleni bűncselekményként jelenik meg a magyar büntetőjogban. A közbiztonság, mint objektív biztonság⁴² egy igen összetett fogalom, azonban egyik lényeges eleme az egyes személyek biztonsága is. Fiszter Géza szavaival élve „Nincs külön közbiztonság és külön szubjektív biztonság, a közbiztonság egyszerre objektív állapot és megélt élmény, életminőség.”⁴³ Így a szubjektív biztonság változása jelentősen befolyásolja a közbiztonságot is. Éppen ezért tűrik el, járulnak hozzá az egyes személyek a szabadságjogaik és különösen személyi szabadságuk korlátozásához, hiszen végső soron az egyes személy biztonsága áll a középpontban, a közbiztonságot az egyének biztonságáért ígéri fenntartani az állam. A humán biztonság koncepciójának is éppen ez a lényege. Tehát a személyi biztonsághoz való alapjog elismerése a terrorizmus elleni küzdelemben – mint napjaink egyik fő biztonsági kihívása, veszélye elleni küzdelemben – akként jut jelentőséghez, hogy az ennek jegyében született jogszabályokat, törvényeket az alkotmányjogi alapjogi teszteknek, vizsgálatoknak alá lehet és kell vetni. Ezzel pedig egy garanciarendszer bevetésére nyílik lehetőség az emberi szabadságjogok védelmében, amellyel az antiterrorista törvények alkotmányosságát a bevett módszerekkel vizsgálhatjuk.

ANNA VIKTÓRIA NEPARÁCZKI

Recht auf die persönliche Sicherheit als Grundrecht (?)

Der strafrechtliche Auftritt gegen den Terrorismus aufgrund des Rechts auf die Freiheit und die persönliche Sicherheit

(Zusammenfassung)

„Derjenige, der bereit ist, seine Freiheit für seine Sicherheit zu opfern, wird früher oder später beide verlieren“ - meinte Benjamin Franklin in den 18. Jahrhundert. Heutzutage, in den 21. Jahrhundert sind seine Wörter wieder aktuell: wegen der Bedrohung des Terrorismus, mit der Begründung der Gefährlichkeit der möglicherweise eintreffenden Terroranschläge werden immer neue, noch strengere Beurteilung verlangende strafrechtliche Gesetze verabschiedet, um die Vorschriften des ungarischen Strafgesetzbuches und der ungarischen Strafprozessordnung zu modifizieren. Das Interesse der Sicherheit scheint das Interesse der Freiheit zu überwiegen, besonders im Kampf gegen den Terrorismus.

Das Recht auf die Freiheit und die persönliche Sicherheit wird sogar in den gültigen ungarischen Verfassung (§ 55.) als auch an den 1. Januar 2012 in den Kraft tretenden ungarischen Grundgesetz (Artikel IV.) gewährleistet. In diesem Beitrag wird untersucht, ob das Recht auf die persönliche Sicherheit überhaupt als ein Grundrecht zu verstehen ist, und falls dies der Fall ist, in wäsfür einem Verhältnis das Recht auf die persönliche Sicherheit mit dem Recht auf die Freiheit steht.

⁴² A közbiztonságot szokták objektív biztonságnak nevezni, míg az egyes személyek biztonságérzete a szubjektív biztonság kategóriáját jelenti. ALBRECHT, Hans-Jörg: A biztonságkoncepció átalakulása és ennek következményei az európai bel- és jogpolitikára. *Béliegyi Szemle* 2 (2006) 3-25., ALBRECHT, Hans-Jörg: Biztonság és bűnmegelőzés. Objektív biztonság – szubjektív biztonság. Forrás http://www.okri.hu/images/stories/KT/KT47_2010/004_kt47_biztonsagesbunmegelozes.pdf (2011. 10. 25.)

⁴³ Fiszter Géza a fenti megállapítást következőképpen folytatja: „Az nem lehetséges, hogy a szubjektív biztonság ingatag, de a közbiztonság az bezzeg szilárd.” FINSZTER Géza: *Közbiztonság és közbiztonság*. In: Németh Zsolt (szerk.): Írások Tauber István Emlékére. ELTE ÁJK, Magyar Kriminológiai Társaság, Rendőrtisztví Főiskola, Budapest, 2009. 68.

Als Ergebnis wird einerseits festgestellt, dass mit der grammatischen Auslegung der Verfassung/des Grundgesetzes das eigenständige Recht auf die persönliche Sicherheit nachweisbar ist. Andererseits wird herausgehoben, dass sich der Begriff der Sicherheit heutzutage verändert hat, und diese Veränderung muss auch bei der Auslegung der Verfassung/des Grundgesetzes berücksichtigt werden. Folglich kann die in den sicherheitspolitischen Aufsätzen herrschende Konzeption des sog. „Human Security“ der Gehalt des Rechts auf die persönliche Sicherheit verleihen.